

Є. В. РОМІНСЬКИЙ,
науковий співробітник

**XXXV МІЖНАРОДНА ІСТОРИКО-ПРАВОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
«НОРМОТВОРЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ В ПРАВІ:
ДО 1000-РІЧЧЯ РУСЬКОЇ ПРАВДИ
І 450-РІЧЧЯ ДРУГОГО (ВОЛИНСЬКОГО) СТАТУТУ
ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО»**

Наприкінці вересня 2016 р. на мальовничій землі української Волині відбувся черговий 35-й науковий форум Міжнародної асоціації істориків права. Місце проведення було обрано не випадково – в названому році історико-правова наука святкувала 450-річчя Другого, або, як він інакше називається, Волинського статуту Великого князівства Литовського 1566 р. Крім того, на 2016 рік припадає один з можливих ювілеїв 1000-річчя Руської Правди. Відповідно саме волинський регіон, який поєднує в собі історію і Київської Русі, і українських земель Великого князівства Литовського став місцем проведення конференції. Основні ж наукові заходи відбувалися в місті Дубно, зокрема в Дубенському замку князів Острозьких.

Співорганізатором конференції, окрім МАІП, вже традиційно виступив Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Разом з ними до проведення конференції вперше долучився Інститут законодавства Верховної Ради України. Участь у роботі конференції взяли 55 науковців, в тому числі 21 доктор наук і професор. Конференція дістала широку підтримку з боку місцевої світської та духовної влади, а також громадськості.

Урочисте відкриття конференції відбулося 23 вересня 2016 р. З вітальним словом до учасників виступили голова Дубенської районної ради Козак Олександр Володимирович і голова Дубенської районної державної адміністрації Парфенюк Юрій Васильович. Були зачитані привітання від голови Рівненської обласної державної адміністрації та Рівненської обласної ради. З напутнім словом та благословенням виступив архієпископ Рівненський і Острозький УПЦ КП Іларіон. Також з вітальним словом виступив директор Інституту законодавства Верховної Ради України, член-кореспондент НАН України, заслужений юрист України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки **Копиленко Олександр Любимович**.

Пленарні засідання конференції розпочалися з виступу Президента МАІП доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента НАПрН України **Ярмиша Олександра Назаровича** на тему *Кодифікація: наступність та новації*. Він задав напрям для першої групи виступів, присвячених переважно теоретичним аспектам проблематики конференції. Далі слово взяв багаторічний член МАІП, професор Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор **Головко Олександр Миколайович**. Його виступ на тему *Правові доктрини і систематизація в праві* став логічним продовженням попереднього виступу. Великий інтерес

викликала доповідь вченого секретаря МАП, професора Харківського національного університету внутрішніх справ, доктора юридичних наук, професора **Кириченка Володимира Євгеновича** на тему *Систематизація права в умовах глобалізації*. Після виступу відбулася жвава дискусія щодо співвідношення національного права та інтернаціонального, породженого сучасними глобалістичними тенденціями в світі. Продовженням цієї дискусії стали й виступи першого заступника директора Інституту законодавства Верховної Ради України, доктора економічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України **Бершеди Євгена Романовича** на тему *Європейська реінтеграція України* та доцента Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидата юридичних наук, доцента **Андрусяка Тараса Григоровича** на тему *До питання про необхідність ретроспективної систематизації антиукраїнського законодавства*. Цей блок виступів завершила доповідь Першого віце-президента МАП, завідувача відділу Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, кандидата юридичних наук, професора **Усенка Ігоря Борисовича** *Термінологічні проблеми історико-правових досліджень пам'яток вітчизняної правової культури*, яка водночас знаменувала початок тематичної частини конференції, присвяченої історії Руської Правди.

Професор Львівського національного університету імені Івана Франка, доктор юридичних наук, професор **Бойко Ігор Йосипович** запропонував присутнім доповідь *Руська Правда як основне джерело права Київської Русі та Галицько-Волинської держави*. Далі був розлогий виступ наукового співробітника Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України **Ромінського Євгена Вікторовича** *Примарна Правда: історія непоставлених питань*. У ньому була приділена увага особливостям списків Руської Правди, співвідношенням між різними списками, особливостям давньоруської термінології та тим історіографічним міфам, які укорінилися в науці за останні століття. Тему історії досліджень тексту Руської Правди продовжив професор Донецького юридичного інституту МВС України (Кривий Ріг), доктор юридичних наук, доцент **Зозуля Євген Вікторович** з темою *Характеристика основної пам'ятки стародавнього українського права у праці українського вченого-емігранта Л. Білецького «Руська правда й історія її тексту»*. В цьому ж блоці були і ряд виступів щодо історії європейського середньовічного права. Серед них слід назвати доповідь завідувача кафедри Львівського національного університету імені Івана Франка, доктора юридичних наук, професора **Кобилецького Миколи Мар'яновича** на тему *Магдебурзьке право на слов'янських землях*.

Пленарне засідання 24 вересня було цілковито присвячено історії Другого (Волинського) статуту Великого князівства Литовського та історії литовського права загалом. Відкрила його завідувачка кафедри Міжнародного гуманітарного університету (Одеса), доктор юридичних наук, професор **Крестовська Наталя Миколаївна** з доповіддю *Другий Литовський статут у контексті Довгого XVI століття*. Цей виступ отримав доповнення та розвиток у доповідях доцента Чорноморського державного університету імені Петра Могили (Миколаїв), кандидата юридичних наук, доцента **Ковальової**

Світлани Григорівни Статуту Великого князівства Литовського у контексті еволюції литовсько-руського права від середньовічного до ранньомодерного і старшого наукового співробітника Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника **Бондарук Тетяни Іванівни Другий Литовський статут у контексті 450-літнього ювілею**. Після жвавої дискусії цю лінію виступів продовжив головний науковий співробітник Інституту законодавства Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України **Шаповал Володимир Миколайович** з доповіддю *Питання організації влади за змістом Другого Литовського статуту*. Поступовий перехід до питання реформи державної влади у Великому князівстві Литовському, яка була безпосередньо пов'язана з прийняттям названого статуту, запропонував радник ректора Національного університету «Острозька академія», кандидат педагогічних наук, доцент **Диновський Дмитро Миколайович** у виступі *Адміністративні реформи часів Другого Литовського Статуту і сучасність*. З цікавими доповідями виступили завідувач кафедри Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, доктор юридичних наук, професор **Яцишин Михайло Михайлович** *Формування земської судової адміністрації за II Статутом Великого князівства Литовського та пошук власної соціальної ідентичності нижчим службовим станом землі Волинської* та начальник Інституту кримінально-виконавчої служби, кандидат юридичних наук, доцент **Сокальська Олена Володимирівна** *Тюремне ув'язнення в епоху Статуту Великого князівства Литовського 1566 року*. Завершив цей блок виступів професор Тернопільського національного економічного університету, доктор юридичних наук, доктор географічних наук, професор **Кіндюк Борис Володимирович** з розвідкою *Причини прийняття та кількісні показники Статуту Великого князівства Литовського 1566 р.* Остання доповідь викликала дуже жваву та насичену дискусію.

Третього дня пленарних засідань продовжилися виступи з історії права литовсько-руської держави, а також з різних інших питань. Насамперед це доповідь міського голови міста Тисмениця, професора Юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», кандидата юридичних наук, доктора історичних наук, професора **Сворака Степана Дмитровича** *Трансформація інституту народовладдя у Литовсько-Руській державі XIV–XVI століть*. Далі слід назвати виступ доцента Національної академії внутрішніх справ, кандидата юридичних наук, доцента **Бірюкова Володимира Івановича** на тему *Окремі аспекти публічної та приватної відповідальності за Литовським Статутом 1566 року*. Цей блок доповідей завершив новий член МАІП доцент Національного університету «Острозька академія», кандидат юридичних наук, доцент **Герасимчук Олег Павлович** з доповіддю *Поняття та ознаки злочину за Статутом Великого Князівства Литовського 1566 р.* Великий інтерес викликали доповіді представників Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, зокрема здобувача **Бондарука Вадима Олеговича** *Видавничка складова науково-*

освітнього процесу в Замойській академії (1594–1784), молодшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Худояр Лесі Вікторівни** *Роль правової свідомості у нормотворчій діяльності козацької старшини Гетьманщини* та старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника **Іванової Анастасії Юрївни** *Всеукраїнська спілка військових інвалідів: зовнішньополітична діяльність*. Складну й малодосліджену тему *Особливостей становлення законодавства про судоустрій та судочинство в Криму в 1918–1921 рр.* порушила повноважний представник МАІП в Криму, кандидат юридичних наук, доцент **Редькіна Олена Миколаївна**. Однією із останніх за порядком, але напрочуд актуальною за змістом була доповідь старшого наукового співробітника Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, кандидата юридичних наук, доцента **Музики Ірини Володимирівни** на тему *До проблеми вивчення нормотворчості КППС та КПУ в УРСР повоєнного періоду*. Цей виступ викликав жваву та продуктивну дискусію щодо особливостей нормотворчості в різні історичні та формаційні періоди.

Конференція за кращими зразками форумів МАІП супроводжувалася широкою культурною програмою. Учасники, окрім Дубна та його околиць, відвідали Кременець та Луцьк. У останньому фактично відбулося додаткове робоче засідання з проблем практики застосування правових норм в добу литовсько-руської держави, де було продовжено активну й цікаву дискусію. Усі учасники конференції отримали від участі задоволення. Насамкінець відбулося засідання загальних зборів МАІП на яких було вирішено ряд важливих питань її діяльності, а також обговорено науково-організаційні умови проведення чергової 36-ї конференції на тему «Еволюційні і революційні процеси в історії права, держави і юридичної думки: до 100-річчя Української революції 1917–1921 рр.» в м. Дніпрі навесні 2017 р.

За результатами конференції було видано збірник її матеріалів*, сигнальний примірник якого побачив світ ще під час її проведення, що стає доброю традицією Міжнародної асоціації істориків права.

* Нормотворення і систематизація в праві: до 1000-річчя Руської Правди і 450-річчя Другого (Волинського) статуту Великого князівства Литовського : матеріали XXXV Міжнародної історико-правової конференції 22–25 вересня 2016 р., м. Дубно / ред. колегія : І. Б. Усенко (голова), О. О. Малишев (відп. секр.), А. Ю. Іванова, С. В. Ромінський *та ін.* – К. – Херсон: ФОП Грінь Д. С., 2016. – 380 с.